

DEZMĂRGINIRE...

Scartea despre Mitropolitul Bartolomeu „am scris-o cu iubire, fiindcă l-am iubit”. Aceste cuvinte care le parafrazează pe cele ale Înaltpreasfințitului Bartolomeu Valeriu Anania însuși, referindu-se la Arghezi și V. Voiculescu, în simplitatea lor esențială, pot să spună mai adevărat decât oricare altele de ce și cum a scris Părintele Arhimandrit Dumitru Cobzaru cartea de față. Faptul că l-a iubit cu cea mai gingașă și lucrătoare iubire filială, îl dovedește deplin această reușită încercare de a-i cuprinde personalitatea complexă și de a împărți cu cititorul bucuria unei întâlniri deloc întâmplătoare.

„O vreme am locuit în aceeași casă cu el, am mâncat la aceeași masă, mi-am avut biroul de bibliotecar alături de al său, de ne-numărate ori l-am însoțit în călătoriile sale prin țară, am fost martorul multora din bucuriile, tristețile, entuziasmele și mahnirile sale, și nu odată mi-a încredințat gândurile ce-l frământau. E un univers sufletesc care depășește cu mult ceea ce numim noi memorialistică”¹, scria Bartolomeu Valeriu Anania despre Patriarhul său.

La rândul lui, Părintele Arhimandrit Dumitru Cobzaru, în vremea când era vrednic stareț al Mănăstirii Nicula, timp de aproape nouă ani, a trăit sub același acoperiș cu Arhiepiscopul

¹ Valeriu Anania, *Din spumele mării*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1995, p. 221.

și Mitropolitul Bartolomeu, a luat deseori masa cu el, l-a însoțit în călătorii și la evenimente, a fost părtaș la ceea ce-a clădit și trăit, i-a ascultat cuvintele-mărturie a ceea ce a fost și, mai mult, i-a primit cu credință și uimire frământările de ctitor și de creator. În căutarea echivalențelor pentru tălmăcirea/diortosirea Bibliei, a vorbelor potrivite în alcătuirea pastoraletelor ori ale debaterii teologice, „atelierul biblic” – și, curând, noua reședință de la Mănăstirea Nicula, aflăm din carte –, i-a fost Mitropolitului și scriitorului, cea de a doua casă, unde petrecea poate mai bine de jumătate din timp, timp de trudă și lumină. Mai apoi, din 2009, când Părintele Arhimandrit Dumitru a devenit exarh al Mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, l-a secondat, la Cluj, în activitatea bisericesc-administrativă. Tot așa cum s-au aflat de nenumărate ori în comuniune euharistică, în toți acești ani, slujind împreună Sfânta Liturghie, la care l-a văzut lăcrimând ori, la hramurile Niculii – „Icoana neamului” –, plângând la vederea zecilor de mii de oameni... A avut privilegiul unui duios rămas bun, cum ne mărturisește în paginile cărții, în clipele dinaintea trecerii întru cele veșnice ale Mitropolitului, iar, mai apoi, în acești „nouă ani de veșnicie”, l-a însoțit statornic și stăruitor, cu râvnă jertfitoare, în dănuirea sa.

Ca unul ce a văzut manuscritele Înaltpreasfințitului Bartolomeu, pe care Mitropolitul i le-a încredințat spre păstrare, la Nicula, Părintele Dumitru știe că, după *Memorii*, *File de jurnal* ori alte mărturisiri în dialog publicate, nicio pagină de memorialistică scrisă nu a rămas neîncredințată *luminii* tiparului. Au rămas însă destule foi albe spre a fi continuate... Întrebat fiind de unul din apropiații săi cine va scrie urmarea, Mitropolitul i-a răspuns cu o „spontaneitate categorică: «Restul o să-l scrieți

voi!»² Și iată că Părintele Dumitru, monahul prin excelență, a făcut neîntârziată ascultare la glasul părintelui duhovnicesc și al propriei neliniști creatoare, poate și al unui dor nespus pe care Înaltpreasfințitul Bartolomeu i l-a sădit în suflet. Ca odinioară în temnița de la Aiud, când o făcea pe propria-i minte, Mitropolitul și-a „scris”, în toată această vreme de împreună viețuire și slujire, trăirile și cuvântul pe sufletul, inima și mintea fiului său, Arhimandritul Dumitru, care a devenit el însuși jurnal viu, memorie mărturisitoare, ce se rostește ori se scrie neîncetat, dăruindu-ne „cântecul de lebedă” (p. 47) al unei vieți împlinite în iubirea și slujirea lui Dumnezeu, a aproapelui și a neamului...

Ni-l împărtășește, ori de câte ori are prilejul; își amintește, povestește, evocă, invocă, studiază, cercetează, punctează, restituindu-ne arhierul, ctitorul, teologul, literatul, omul implicat până la jertfa de sine în istoria neamului, în viața imediată a semenului, dar și în mântuirea sa; mărturisiri de taină, sfaturi înțelepte, atitudine, gesturi, crâmpie de viață – *întreg Bartolomeul*. Glăsuiește felurit, în predici și cuvântări, la întâlniri duhovnicești și la conferințe docte, în articole și studii, cum felurite sunt împrejurările și cei care ascultă ori citesc, pliindu-și rostirea pe fiecare inimă, pe fiecare minte, pe fiecare orizont de așteptare și de înțelegere. Rostește și scrie cu convingerea că, în contextul teologico-bisericesc, literar-cultural ori social-politic, „orice abordare a vieții și operei Mitropolitului Bartolomeu Valeriu Anania este actuală și necesară” (p. 83).

Textele acestor rostiri sau scrieri, de-o bogată varietate generică și tematică, răspândite în volume colective și de autor, în

² Răzvan Ionescu, „La taifas cu Mnemosyne”, revista *Tabor*, anul XI, nr. 3, martie, 2017, p. 82.

reviste și pe suport audio, se reîntregesc acum, la ceas aniversar – la 18 martie se împlinesc 99 de ani de la nașterea Mitropolitului Bartolomeu –, în capitolele acestei cărți, care, neținând seama de vreo categorie generică specifică, se așează mai degrabă într-o creativă și ingenioasă structură alternativă mai cuprinzătoare și oarecum impusă de personalitatea complexă a lui Bartolomeu Valeriu Anania. Dacă în reperele biografice ce deschid cartea autorul reface traiectoria unei vieți printr-un mozaic de citate inspirat alese, pe care le ilustrează, în ultima parte, instantanele încremenind fragmente de timp omenesc, mărginit, în celelalte patru părți, el reușește să-i surprindă ceea ce am putea numi *dezvăluirea*. Plecând de la o amplă monografie, „Moștenirea Mitropolitului Bartolomeu”, celelalte texte vin, de fapt, să adâncească sau să nuanțeze una sau mai multe dintre reflecțiile, pătimirile, neclintita credință și zbaterile pentru o lume mai dreaptă: omul și calitățile sale sufletești, omul în slujba oamenilor și a culturii, teologul și ierarhul ctitor de mănăstiri și instituții, Părintele Anania ca activist social – conducător al grevei studențești din 1946, ambasador de suflet al Bisericii neamului și al țării, *semper fidelis*, poziționările în viața cetății –, mereu animat de „principii sfinte: iubirea de Dumnezeu, iubirea de Neam” (p. 154), cultivând frumosul și adevărul, până la sacrificiul de sine.

Cititorul îl va cunoaște astfel pe *ierarh*: negrabnic în a pedepsi, dar ferm în decizii luate după o chibzuită judecată; sobru, grav, prețuindu-și aproapele și străduindu-se să-l înțeleagă, impunând respect și poate și o anumită „teamă”, prin statura lui intelectuală și temeinicia credinței; implicat în toate ce țin de soarta Bisericii și a devenirii acestui pământ, dar păstrând

mereu „o conștiință de sine uimitoare, echilibrată, echidistan-tă” (p. 142).

Îl va cunoaște pe *călugăr*, îngerul în trup al povestirilor din *Amintirile peregrinului apter*, om al rugăciunii, monah învredni-cindu-se de îndreptările străbunelor tradiții, frecventând cu fervoare psalmii, hrană pentru duh, ca și lumina asfințiturilor de la Nicula, precum odinioară la Cozia. După cum se va apropia și de *scriitor*, de temerile lui, în măiastra potrivire a slovelor în-traripate, de munca uriașă a tălmăcitorului în căutarea celui mai de seamă adevăr, cel al cuvântului întemeietor. Și nu în cele din urmă, îi va deveni apropiat *Părintele Anania* și omul, „omul sub vremi dificile și intense, care l-au clădit însă”. Omul care „a fost și rămâne [cel] care s-a plasat deasupra vremilor, influențân-du-le decisiv” (p. 144).

O personalitate complexă, într-adevăr, dar profund unitară în esența ei, pe care părintele și ucenicul Dumitru Cobzaru o de-finește cu grijă și a cărei cunoaștere vine din lectura atentă a ope-rei, din dialogul nemijlocit, punând laolaltă învățături teologice și trăiri, cugetări adânci și fărâme de cotidian. Spuse și auzite, întipărite în memorie, revin în paginile cărții ziceri care par a ține de înțelepciunea unui neam: „N-ai numai prieteni, ai și dușmani”, „Să te superi când vrei tu, nu când vrea altul” ... Așa cum portretul Mitropolitului Bartolomeu e și prilejul reîntoarcerii în timp a au-torului însuși, al aducerii aminte presărate cu iluminări și, poate, un vag regret: „Eu am avut parte foarte rar de îmbrățișarea lui, nu de aceea festivă, ci de aceea intimă, dintre tată și fiu, fiindcă spu-neau: «Copilul trebuie sărutat doar în somn, pe frunte»” (p. 109).

Într-o lume a perpetuei fugi înainte, o lume ce-și uită degrabă maestrul, Părintele Dumitru Cobzaru e un moștenitor venit să

ducă povara unui crez, lăsând-o, la rândul lui, în grija celor care au să vină și pe care își dorește să-i facă demni de ea, așa cum a fost el învățat să fie demn: „Povara vieții, acceptată cu umilință sau purtată cu blestem, îți proiectează în veșnicie un grumaz de zimbru sau o cocoasă de cămilă” (p. 78).

Asemeni celor care i-au stat în preajmă Mitropolitului, și Părintelui Dumitru Cobzaru i s-au imprimat „adânc în ființă” gândirea, rostirea, lucrarea lui Bartolomeu Valeriu Anania. Mai profund chiar decât altora, în măsura în care el și-a făcut o datorie din a restitui cu rigoare și nespusă delicatețe verbul dător de viață al cărturarului, dar și trecerea lui prin lume și rostul ei. Așa cum și-a făcut o misiune din a veghea asupra celor care trebuie să le primească. Căci moștenirea e pentru el dăinuire și dăruire.

Cartea aceasta are să bucure și are să mângâie. E, fără îndoială, o *carte pe suflet* despre suflet, cum nota Bartolomeu Valeriu Anania în predoslovia *Memoriilor* sale. Pentru că fiecare cuvânt din paginile ei a fost scris sau rostit din iubire, cu iubire. Cuvânt de aducere aminte, dar, mai presus de orice, cuvânt de recunoștință și întemeiere.

Diana Moțoc